

"כיפה-אדומה ביער האינטרנט"- מעשיות בעידן המידע

קורס קיץ מתוקשב במלואו תשע"ג

מרצה: ד"ר רות ראופמן

אופן העברת הקורס: מתוקשב במלואו. כל סטודנט מתחבר לקורס באמצעות המחשב האישי שיש לו חיבור טוב לאינטרנט (תנאי הכרחי להשתתפות בקורס).

תיאור הנושא:

תופעת היקרותן של מעשיות-עממיות ברשת האינטרנט הולכת וצוברת תאוצה בעשורים האחרונים, בעולם כולו ובישראל. בעוד שבעבר מעשיות סופרו והופצו על דרך ההעברה האוראלית (בעל-פה), ובהמשך הופיעו גם בכתב, הרי שעם כניסתו של האינטרנט לחיי היום-יום, אנו עדים לתופעת היקרותם של נוסחים ישנים וחדשים של מעשיות שונות במרחב הווירטואלי. תופעה זו יוצרת נסיבות היגוד חדשות, ההופכות את מלאכת המחקר והפירוש למורכבת, כזאת החייבת לקחת בחשבון את ייחודיותו של המדיום האלקטרוני בהעלאת סיפורים, הפצתם, שימורם, וכתיבת גרסאות חדשות.

ההיבטים התקשורתיים של הטקסט העממי, יחסי מספר – קהל ונסיבות היגוד בעידן התקשורת האלקטרונית, מצריכים את בחינתו של הסיפור בראי ייחודיותו של מדיום האינטרנט ובאופיין הייחודי של 'נסיבות ההיגוד' בו.

בקורס נכיר את השפעתו של האינטרנט על עולם המעשייה העממית, המוכר לכולנו ואילו נחשפנו משחר ילדותנו. מעשיות מוכרות כגון "שלגיה", "סינדרלה" ו"כיפה אדומה" תיבחנה בקורס לאור הופעתן המחודשת ברשת האינטרנט, כמו גם שיטות הפירוש והמחקר החדשות, המתבקשות לאור ייחודיותו של המדיום האינטרנטי.

תכנית הקורס:

הקורס כולל הרצאות מוקלטות בצירוף מצגות וחומרי קריאה סרוקים עבור כל שיעור, וכן תרגיל שתכליתו להתנסות באופן פעיל בתכני הלימוד. כל שיעור מוקלט כולל גם מטלה אותה יש לבצע דרך האינטרנט.

סדר השיעורים:

שיעור 1: פולקלור: מחקר המצוי בטרנספורמציה מתמדת

שיעור זה הוא שיעור מבואי, בו נכיר מושגי יסוד ושיטות מחקר בחקר הפולקלור. כן נדון בהיבטים בין-תחומיים ובטרנספורמציה המתמדת בו מצוי חקר הפולקלור.

שיעור 2: מה הוא סיפור-עם? מה היא מעשייה? עולמות ריאליים ופנטסטיים

בשיעור זה נערוך הבחנות ז'אנריות בין מעשיות לבין סוגות אחרות באתנו-פואטיקה ונדון בקשר שבין פנטזיה ומציאות.

שיעור 3: פולקלור באינטרנט, מעשיות באינטרנט: סיפורים ישנים במרחבים חדשים

שיעור זה מכניס אותנו ישירות אל נושא הקורס. נלמד על אופני ההיקרות השונים של סיפורי עם בכלל ומעשיות בפרט, על ייחודיותו של המדיום הווירטואלי ועל תופעת היקרות של מעשיות עממיות ברשת. נדון בשיטות הפירוש החדשות המתבקשות לאור האקלים החדש בו מופיעים סיפורים מסורתיים.

שיעור 4: כיפה אדומה ביער האינטרנט - האינטרנט כמרחב פראי , והשיטות (צ'יטוט?) בו כחיפוש דרך. הכרת הטיפוס הסיפורי "כיפה אדומה" על נוסחיו השונים והמחקרים להם זכה.

שיעור 5: כיפה אדומה, הגרסה החרדית: היקרותו של הסיפור בפורום וירטואלי לאומי דתי.

שיעור 6: "כאפייה אדומה" - כיפה אדומה ביו -טיוב, השימוש בסמלי המעשייה להעברת מסרים חברתיים ופוליטיים.

שיעור 7: הטיפוס הסיפורי "שלגיה"

שיעור 8: נוסחים סלאביים של המעשייה "שלגיה" והופעתם באינטרנט.

שיעור 9: הטיפוס הסיפורי "סינדרלה", נוסחיו השונים, תתי-טיפוס ופרשנויות.

שיעור 10: מעשיות "הנערה הנרדפת" ובלוגים של נפגעות תקיפה מינית באתרי אינטרנט.

שיעור 11: קהילות חברתיות ברשת ודרכי הסיפור שלהן.